

האכלת חולה ביום כיפור ופג ע"א חולה מאכילין - מרת נפשו

רבי ינאי

רבי ינאי: 1. חולה אומר "צריך" (לאכול), ורופא אומר "אינו צריך" - שומעין לחולה. מאי טעמא? "לב יודע מרת נפשו" (משלי יד.).
[מקשיבים לחולה אע"פ שישנה הו"א לומר שהרופא יודע יותר טוב מה מצבו].
2. רופא אומר "צריך", וחולה אומר "אינו צריך" - שומעין לרופא. מאי טעמא? תונבא (אומרים) אנו שהחולה מחמת חוליו (השתטה) הוא דנקיט ליה.

א. כיצד רבי ינאי פסק שמאכילים על פי החולה, הרי מהמשנה ברור שעל פי הרופאים בלבד מאכילים (מדיוק a קשה לדין 1)?
ב. כיצד רבי ינאי פסק שמאכילים על פי רופא אחד, הרי מהמשנה ברור שרק על פי שני רופאים מאכילים (מדיוק b קשה לדין 2)?

משנתנו

חולה מאכילין אותו על פי בקיאיין (אם יאמרו שני רופאים שהוא מסוכן אם לא יאכל), ואם אין שם בקיאיין - מאכילין אותו על פי עצמו, עד שיאמר די.

א. המשנה עוסקת ברישא בחולה שאומר "אינו צריך", ומשמיעה אותו המשנה שלמרות זאת מאכילין אותו על פי הרופא (חידוש המשנה אינו שמאכילים אותו ע"פ רופא בלבד, אלא החידוש שלמרות שאינו רוצה לאכול ע"פ רופא מאכילים).
ב. המשנה עוסקת ברישא כשהרופא אומר "אינו צריך" (יחד עם החולה עצמו), וכנגדם ישנם שני רופאים שאומרים "צריך" ומאכילים אותו על פי שני הבקיאיים.

a. "על פי בקיאיין" מאכילים, אבל לא ע"פ עצמו.

b. "בקיאיין" שניים (מיעוט רבים שניים), אבל לא ע"פ בקיא אחד.
c. מדיוק מהסיפא "מאכילין אותו ע"פ עצמו" שהחולה אומר שהוא צריך לאכול, מכלל שגם הרישא עוסקת בחולה האומר "צריך" (עפ"ז אין סומכין על דעתו של החולה, אלא על הבקיאיין).

רב ספרא

רב ספרא: קביעת המציאות על פי עדות/הערכת אנשים:
א. עדות - אפילו מאה עדים, נחשבים כ"עדות" של שניים (אפילו מול עדות של שנים שמכחישים אותם. במידה וישנם מאה אנשים מול שניים, לדידו של הבית דין ישנם למולו שתי כתות עדים שכל אחת מונה שני אנשים).
ב. אומדן ממון - כאשר ישנם מומחים שמעריכים דברים בעלי ערך (לדו' קרקע) הולכים בקביעת ערך הדבר ע"פ דעתם של רוב המומחים. דעתו של כל מומחה נחשבת לספירת הרוב.
ג. ספק נפשות - הולכים אחר המיעוט.

ע"פ רבי ינאי העמדת המשנה ברישא כאשר שני רופאים שאומרים ש"צריך", כנגד הרופא והחולה שאומרים "אינו צריך". אם כך ששניים מול שניים - פשיטא שהמשנה תפסוק ע"פ הטוענים "צריך", שספק נפשות הוא, וספק נפשות להקל (כשם שטען רבי ינאי שאחד מול אחד - מקשיבים לאומר "צריך")!

המשנה עוסקת בשני רופאים וחולה האומרים "אינו צריך", מול שני רופאים האומרים "צריך" - וחידושה של המשנה, שלמרות שהאומרים "צריך" במיעוט (2 מול 3), פוסקים כמותם, כי הולכים בספק נפשות להקל.

רופא אומר "צריך"	רופא אומר "אינו צריך"	חולה אומר "צריך"	חולה אומר "אינו צריך"
1	---	מאכילים	מאכילים (אינו מכיר במצבו, שנשתטה)
---	1	מאכילים (החולה מכיר במצבו ש"לב יודע מרת נפשו")	לא מאכילים
---	2	רבי ינאי: לא מאכילים. מר רב אשי: מאכילים.	לא מאכילים
1	2	מאכילים (2 מול 2 ופשיטא, שספק נפשות להקל)	לא מאכילים (עדות רופא אחד מול שניים - אינה נחשבת)
2	+2	מאכילים (בעת שינשם שני רופאים האומרים שצריך, לא מועיל כנגדם רופאים רבים)	מאכילים (חידוש המשנה, מפני שספק נפשות להקל)

ע"פ רבי ינאי הרישא של המשנה עוסקת בחולה האומר "אינו צריך" (בניגוד לדעת הבקיאיים), ועל פי דיוק המשנה (c) עסקינן בחולה האומר "צריך"?

הרישא עוסקת באומר החולה "אינו צריך" (כשיטת רבי ינאי), ויש לשנות את הסיפא באומר "צריך": החולה אומר "צריך" במידה "ואין שם בקיאיין", אלא כנגד רופא אחד בלבד "מאכילין אותו על פי עצמו, עד שיאמר די". (משמע האומר "צריך" במידה ויש שם שני בקיאיים שאומרים "אינו צריך" - שומעים לבקיאיים).

מר רב אשי: אם טוען החולה שצריך הוא לאכול, אפילו כנגד מאה רופאים - שומעים לחולה, שהחולה יודע את מצבו טוב מכולם, כאמור "לב יודע מרת נפשו" (משלי יד.).

משמע מהמשנה (a) שכאשר ישנם רופאים לא מאכילים אותו על פי עצמו (כשאינן בקיאין שואלים לדעתו).

הרישא של המשנה עוסקת באומר החולה "אינו צריך", ואז שואלים את דעתם של הרופאים. אך במידה ואומר החולה "צריך" נחשב ש"אין שם בקיאיין (בקיאיתם אינה נחשבת כלום) - מאכילין אותו על פי עצמו, עד שיאמר די".

שלב	רישא המשנה	סיפא המשנה
פשוט (אעפ"כ) מאכילים אותו ע"פ שני בקיאיים (ולא ע"פ עצמו).	החולה אומר "צריך", שם בקיאיים - מאכילים אותו ע"פ עצמו.	החולה אומר "צריך", ואין שם בקיאיים - מאכילים אותו ע"פ עצמו.
רבי ינאי	החולה אומר "אינו צריך" יחד עם שני בקיאיים, כנגד שני בקיאיים האומרים "צריך" - מאכילים.	החולה אומר "צריך", כנגד בקיא האומר "אינו צריך" - מאכילים אותו ע"פ עצמו.
מר רב אשי	-----	החולה אומר "צריך", כנגד בקיאיים הרבה האומרים "אינו צריך"